

Заклучения и препоръки от дискусиата на тема

Роли на институциите и гражданското общество на трите етапа на защита на ландшафта (идентифициране, обявяване на защитен режим и устойчиво управление)

Целта на дискусиата бе да идентифицира основните роли на институциите и гражданското общество на трите основни етапа на защита на ландшафта, като, при необходимост, се направят препоръки за подобряване на механизма за защита на територии и, в частност, на ландшафти.

За по-добра организация на дискусиата, участниците бяха разделени на три работни групи, по една за всеки отделен етап: идентифициране, обявяване на защитен режим и устойчиво управление. Всяка група проведе вътрешна дискусия. В резултат на вътрешните дискусии, групите изработиха изводи и препоръки за съответния етап, които бяха представени за коментар и одобрение от всички участници в края на дискусиата.

Основните препоръки, които бяха направени, са следните:

- i) Да се проучи възможността за създаване на *независима* от Министерството на околната среда и водите *агенция*, която да отговаря за идентифицирането, обявяването и контрола по управлението на защитени територии.
- ii) Да се проучат възможностите за *въздействие от страна на Парламента* при обсъждане на решения, свързани с националния бюджет – да се разработи бюджет, насърчаващ опазването на природата.
- iii) Изцяло да се изпълняват изискванията на *Орхуската конвенция и националното законодателство за достъп* до информация и участие на обществеността по отношение на защитени територии.
- iv) Създаването на *форум или координиращо звено* е от изключително значение за приемането и за контрола на ефективното изпълнение на плана за управление на една защитена територия. Този форум или звено ще отговаря за установяването и поддържането на активен диалог между основните участници в разработването на плана за управление на защитената територия и в последващия контрол на изпълнението му.
- v) Идентифицирането на максимален брой (по възможност – всички) *заинтересовани страни*, които имат или в бъдеще биха могли да имат значително влияние върху управлението на територията, трябва да е първостепенна задача при разработването на стратегия за устойчиво управление на дадена защитена територия.

- vi) Успешното изпълнение на *демонстрационни проекти* е съществена част от процеса на разработване на всеки план за управление, която би могла да има решаващо значение в процеса на обществено обсъждане на предложения план за управление.

В допълнение към горните препоръки, в следващата част са представени одобрените изводи и препоръки, разделени в съответствие с етапите:

1. **Идентифициране на територии** за опазване (водещ *Йордан Куцаров*) – работната група даде определение на понятието “гражданско общество” за целите на дискусиата, като направи предварителна уговорка за условността на разделянето на заинтересованите страни на “гражданско общество” и “институции”. Като конкретен пример бе посочена Българската академия на науките, която е институция, но същевременно не е правителствена организация и в този смисъл може да се разглежда като представител на “гражданското общество”.

Работната група посочи три основни етапа в процеса на идентификация:

- идеен етап – етапът, на който се заражда идеята дадена територия (респ. – ландшафт) да бъде защитен от специален режим. Като най-важен фактор бе посочено гражданското общество, което на този етап може да бъде представлявано дори от един човек.
  - търсене на съмишленици и обосновка на идеята – търсят се още заинтересовани страни, които да подкрепят идеята, и се събира максимално подробна и съществена информация, касаеща предложената за режим на опазване територия. Отново гражданското общество има максимален принос от близо 90%.
  - Внасяне на предложението пред институциите – предложението се внася за разглеждане от съответните администрации. На този етап се наблюдава максимално сътрудничеството между гражданското общество и институциите (и по-специално – местната власт), като приносът се разпределя по равно: 50% : 50%.
2. **Обявяване на защитен режим** (водещ *Saskia Richartz*) – след посочването на примери, какво се има предвид под термина “гражданско общество”, групата направи списък на основните държавни институции, ангажирани в процеса на подготовка и подписване на заповедта за обявяване на защитени територии съгласно действащия Закон за защитените територии. Като водеща в случая бе отчетена ролята на Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и по-специално на неговата Дирекция “Национална служба за защита на природата” (Дирекция “НСЗП”). Други участници в процеса с решаващ глас са:
- Министерство на земеделието и горите (МЗГ).
  - Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ).

- Министерство на транспорта и съобщенията (МТС).
- Министерство на енергетиката и енергийните ресурси (МЕЕР).
- Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА).
- Министерство на образованието и науката (МОН).

Групата направи анализ на процедурата по обявяване на защитена територия (в частта ѝ от получаване на предложението от съответната администрация до издаването на заповед за обявяване на защитена територия). Групата констатира наличието на ясно изявена граница, разделяща процедурата на две сфери на влияние: гражданското общество (в лицето на неправителствените организации) има решаващо влияние на първите два етапа от процедурата (иницииране на предложение за защита на територия и внасянето му за разглеждане от съответната администрация), докато на следващите три етапа (решение за целесъобразност, обществени обсъждания и заповед за обявяване) от решаващо значение е влиянието на държавните институции. Във връзка с тази констатация, работната група по обявяването на защитен режим направи по-общо предложение да се увеличи подкрепата и да се разшири ролята на държавните институции в първите два етапа от процедурата, като същевременно се укрепи и разшири ролята на неправителствените организации на следващите етапи:

<u>Етап от процедурата</u>	<u>Най-важна роля</u>	<u>Да се укрепи и разшири ролята на</u>
1. Инициране на предложение за обявяване	НПО	
2. Внасяне на предложението пред съответната администрация	НПО	Държавните институции
<hr/>		
3. Решение за целесъобразност	Държавни институции	граница
4. Обществени обсъждания	Държавни институции	НПО
5. Заповед за обявяване	Държавни институции	

По-нататък работната група по обявяването отправи следните препоръки към държавните институции и гражданското общество (в лицето на НПО):

А. По отношение на държавните институции:

- 1) Да се дефинира ясно водещата роля на МОСВ при обявяването на защитени територии и да се предвиди подходящ бюджет за Дирекция “НСЗП”, така че МОСВ да има ясна изява в подкрепа на защитени територии.
- 2) Да се проучат възможностите за въздействие от страна на Парламента при обсъждане на решения, свързани с бюджета – да се разработи бюджет, насърчаващ опазването на природата.
- 3) Да се създаде координиращо звено (агенция), която да отговаря за установяването и поддържането на активен диалог между основните участници в процеса на обявяване на защитени територии (в частност – ландшафти) в рамките на техните работни програми.
- 4) Да се проучи възможността за създаване на независима от МОСВ агенция, която да отговаря за идентифицирането, обявяването и контрола по управлението на защитени територии.

Б. По отношение на неправителствените организации:

- 1) Неправителствените организации да бъдат включени в процеса като ключови експерти. Трансферът на опит от НПО да бъде приет на институционално ниво.
- 2) Министерството на околната среда и водите да създаде или да инициира създаването на фонд, който да финансира групи, представляващи гражданското общество.
- 3) Изцяло да се изпълняват изискванията на Орхуската конвенция по отношение на защитени територии.

3. **Управление на защитените територии** (водещ *Людмила Димитрова*) – за целите на дискусиата бе прието, че защитената територия е официално обявена и съществува администрация, ангажирана с опазването в дългосрочен аспект на даденостите на територията, заради които същата е обявена за защита. Ролите на държавните институции и гражданското общество бяха разгледани въз основа на примера на разработването и приемането на Плана за управление на НП “Пирин”. Работната група направи следните препоръки:

- Идентифицирането на максимален брой (по възможност – всички) заинтересовани страни, които имат или в бъдеще биха могли да имат значително влияние върху управлението на територията, трябва да е първостепенна задача при разработването на стратегия за устойчиво управление на дадена защитена територия.
- Успешното изпълнение на демонстрационни проекти е много съществена част от процеса на разработване на всеки план за управление, която по-нататък би могла да има решаващо значение в процеса на обществено обсъждане на предложения план за управление.

- Администрацията на защитената територия трябва да е плътно ангажирана във всички етапи от процеса на разработването на плана за управление.
- Създаването на форум или координиращо звено (в случая НП “Пирин” представено от Консултативен съвет), което да отговаря за установяването и поддържането на активен диалог между основните участници в разработването на плана за управление на защитената територия и последващия контрол на изпълнението му, е от изключително значение за приемането на разработения план за управление, както и за контрола на ефективното му изпълнение. Тези форуми (респ. – звена) трябва да имат достатъчно правомощия, които да правят приетите от тях решения окончателни за управлението на защитената територия.